

Hallintovaliokunta torstai 22.10.2020 klo 12.00 / HE 146/2020 vp / Vastaukset Maahanmuuttovirastolle asiantuntijakuulemisessa esitettyihin kysymyksiin

Maahanmuuttovirasto kiittää hallintovaliokuntaa kuulemisesta vuoden 2021 talousarvioesityksestä ja vastaa kuulemisessa Maahanmuuttovirastolle esitettyihin kysymyksiin.

Ensimmäisen turvapaikkahakemuksen vuonna 2020 jättäneiden lähtömaa ja tuloreitti?

Vuonna 2020 ensimmäistä kertaa Suomesta turvapaikkaa hakeneet ovat pääsääntöisesti joko olleet Suomessa koronapandemian alettua tai tulleet Suomeen Euroopan Unionin alueelta. EU:n alueelta tulleet hakijat ovat voineet hakea turvapaikkaa jo jostain toisesta EU-maasta, mutta ovat hakeneet Suomesta ensimmäistä kertaa. Heistä tehdään Dublin-säännösten mukaisesti takaisinottoa pyyntö siihen maahan, jossa he ovat ensimmäistä kertaa hakeneet turvapaikkaa. Lisäksi Suomi on ottanut EU:n sisäisinä siirtoina haavoittuvassa asemassa olevia Kreikasta, Italiasta ja Kyprokselta vuoden 2020 aikana. Ensimmäisen turvapaikkahakemuksen vuonna 2020 tehneiden osalta suurimmat lähtömaat ovat Afganistan, Turkki ja Irak.

Maahanmuuttoviraston resurssien väheneminen ja prosessien nopeuttamisen tavoite, nostaako tämä kynnystä tehdä kielteisiä päätöksiä?

Maahanmuuttovirasto käsittelee hakemukset ilman aiheettomia viivästyksiä yksilöllisessä ja hakijan oikeusturvan takaavassa menettelyssä. Lupaprosessien nopeuttamisessa laadun varmistaminen on keskiössä. Kun oleskelulupaprosesseja osa-automaation kautta kehitetään, poistaa tämä myös inhimillisen virheen mahdollisuuksia. Osa-automaatiota hyödynnetään nimenomaan myönteisten hakemusten käsittelyssä ja näin pyritään vähentämään manuaalisen käsittelyn tarvetta. Automaatiokäsittelyssä muodostetaan sääntöjä, joiden muodostamisessa viranomaisen harkintavallan osalta toteutetaan riskienhallintaa raja-arvojen määrittämiseksi. Jos luvan myöntämisen edellytykset eivät täyty, hakemus käsitellään manuaalisesti ja tehdään kielteinen päätös, jos lain edellytykset luvan myöntämiselle eivät täyty. Turvapaikkahakemusten käsittelyyn ei osa-automaatiota sovelleta ja prosessien sujuvoittaminen ei tarkoita, että kynnystä hakemusten käsittelyssä kielteisiin tai myönteisiin päätöksiin lähdetäisiin muuttamaan vaan päätökset perustuvat aina voimassa olevaan lainsäädäntöön.

Turvapaikanhakijoiden työnteke-oikeuden helpottaminen koronapandemian aikana. Onko tällä ollut vaikutusta turvapaikanhakijoiden työllistymiseen?

Turvapaikanhakijat ovat työllistyneet vastaanottokeskusten lähialueella kausiluonteisiin töihin, mutta työllistyminen on ollut odotettua vähäisempää. On todennäköistä, että työkokemus Suomessa helpottaa jatkossa työllistymistä, jos hakija saa myönteisen päätöksen hakemukseensa. TEM

hallinnonala pystyy tarkemmin arvioimaan turvapaikanhakijoiden työllistymisen edellytyksiä ja niihin vaikuttavia tekijöitä.

Turvapaikanhakijamäärän vähennyttä Suomessa, voidaanko arvioida, että vainon määrä on vähentynyt?

Koronapandemia on rajoittanut Eurooppaan ja Suomeen tuloa ja tätä kautta EU:n alueelle on saapunut edellistä vuotta vähemmän kansainvälistä suojelua hakevia. Kuitenkin koronapandemia ei ole poistanut sitä, että tarve hakea kansainvälistä suojelua olisi vähentynyt. On hyvin todennäköistä, että matkustusrajoitusten poistuessa jossain vaiheessa kansainvälistä suojelua hakevien määrä EU:ssa kääntyy nousuun.

Miksi valtion vastaanottokeskukset on yhdistetty Maahanmuuttoviraston toimintamenomomentille?

Valtion vastaanottokeskukset Oulussa ja Lappeenrannassa (Joutsenossa) yhdistettiin v. 2017 alusta Maahanmuuttovirastoon ja Helsingin säilöönottoyksikkö tuli osaksi Migriä vuoden 2018 alusta. Näiden nykyään Maahanmuuttoviraston vastaanottoyksikön tulosalueina toimivien yksiköiden toimintamenot budjetoidaan Maahanmuuttoviraston toimintamenomomentille kuten viraston muut toimintamenot. Aikaisemmin turvapaikanhakijoiden vastaanoton määrärahat budjetoitiin yhdelle momentille, mutta budjettisäännösten vuoksi valtiovarainministeriö katsoi, että ns. sekamomentista oli tarve luopua. On kuitenkin syytä tarkastella mahdollisuutta, jos talousarvion maahanmuuttoluvun momenttirakennetta olisi tulevaisuudessa mahdollista muuttaa.

Tausta-aineistossa ennakoidaan maahanmuuton määrän kasvua. Maahanmuutto ei ole luonnonilmiö, johon ei olisi mahdollista vaikuttaa. Pitäisikö maahanmuuttopolitiikan kautta rajoittaa maahanmuuton kasvua?

Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi tulevien hakemusmäärien ennustaminen on haastavaa ja osin mahdotonta. Kuitenkin megatrendien valossa muuttoliike on ollut viime vuosina kasvussa ja Euroopan sekä Suomen mittakaavassa työikäisen väestön supistuminen lisää ulkomaisen työvoiman tarvetta. Muuttoliikkeen taustalla olevat ilmiöt, kuten kriisit, ilmastonmuutos ja globalisaatio lisäävät muuttoliikettä. Maahanmuuton hallinta on keskeistä, jota Maahanmuuttovirasto toimeenpanevana viranomaisena osaltaan tekee. Maahanmuuttopolitiikan ja -lainsäädännön keinoin valtioneuvosto ja eduskunta ovat keskeiset toimijat suuntaamaan maahanmuuttopolitiikkaa Suomen etujen näkökulmasta, ts. maahanmuuttolainsäädännön ja budjettipäätösten avulla vaikuttamaan siihen, millaista maahanmuuttoa Suomeen halutaan edistää ja millaista puolestaan rajoittaa.

Liittykö Maahanmuuttovirastossa prosessien automaatio aikaisemmin eduskunnan käsittelyssä olleeseen Maahanmuuttohallinnon henkilötietolakiin. Edellyttääkö prosessien nopeuttaminen automaatiota mahdollistavan yleislain valmistumista?

Maahanmuuttovirasto kehittää ja sujuvoittaa prosessejaan voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Lupaprosessien sujuvoittamisessa hyödynnetään prosessien osa-automaatiota, joissa osa lupaedellytyksistä pystytään tarkastamaan automaation avulla. Kuitenkin kaikki päätökset menevät manuaaliseen käsittelyyn vahvistettavaksi, eikä täysautomaatio yleislain puuttuessa ole nykytilanteessa mahdollinen. Automaation täysmääräinen hyödyntäminen edellyttää yleislain valmistumista.

Ylijohtajan sijaisena,

Apulaispäällikkö

Raimo Pyysalo

Talousjohtaja

Kari Kananen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.
Maahanmuuttovirasto 23.10.2020 klo 12:02. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

-

Jakelu

Eduskunta hallintovaliokunta

Tiedoksi

Sisäministeriö/Maahanmuutto-osasto